

Sine historiematerialistiske indgangsbønner må forf. meget hurtigt modificere; kun begrebet udbytning/eksploitering fastholdes, også selvom han adskillige gange overvejer godsejernes og fæsternes varierende muligheder for at skaffe sig gunstige vilkår. Hovedstammen i undersøgelsen af rentestrukturerne og -byrderne er da også ganske nøgternt empirisk; den påviser overbevisende ganske store geografiske forskelle i byrderne og også mulighederne for, at relative konjunkturændringer kan have ændret dem i løbet af 1500-tallet. Alt i alt en tungtvejende og væsentlig undersøgelse.

E. Ladewig Petersen

GÖRAN GÖRANSSON: *Virtus Militaris. Officersideal i Sverige 1560-1718*. Bibliotheca Historica Lundensis 68, red. af Göran Rystad og Eva Österberg. Lund, Lund University Press, 1990. (200s.).

Hvordan var en god svensk officer beskaffen i perioden 1560-1718? Hvilke moralske egenskaber og hvilke færdigheder skulle han ideelt set være i besiddelse af? Og holdt disse forestillinger sig uforandrede fra Vasasønnernes tid til Karl XII's død? – Disse spørgsmål danner udgangspunktet for den foreliggende doktorafhandling, som er forfattet af en forhenværende officer i den svenske hær. Den blev i begyndelsen af oktober 1990 forsvaret i Lund.

Undersøgelsen er hovedsageligt baseret på litterært materiale, som benyttes til at belyse idealforestillingerne og forandringerne i disse hos officererne selv, hos statsmagten og hos andre samfundsgrupper. Af analysen fremgår, at det er muligt allerede i de ældste Vasasønners tid at udskille et sæt idealforestillinger, som dog i vid udstrækning var sammenfaldende med adelsidealet. I løbet af stormagtstiden blev officersidealet gradvis mere distinkt, og i takt med stormagtshærens professionalisering skiftede vægtningen gradvis fra teoretiske kundskaber til praktiske færdigheder. Afhandlingens hovedresultat er med andre ord, at det allerede fra slutningen af 1500-tallet er muligt på ideal-kriterier at udskille en semi-professionaliseret officersgruppe, og at denne gruppes professionelle etos gradvis nærmede sig den herskende kontinentaleuropæiske. Alt i alt ikke særlig overraskende resultater, men alligevel nyttigt at få belagt i dokumenteret form.

Man kunne nok have ønsket sig, at forf.s analytiske begreber havde været en kende mere stringente, og at han ikke havde indskrænket analysen til de rent litterære udsagn, men også havde sammenholdt sine resultater med en undersøgelse af karrieremønstre og eventuelt etableret en kontrolgruppe af civile statsstjenere til sammenligning. Man må også undre sig over, at forf. slet ikke har været opmærksom på Gunner Linds næsten tilsvarende undersøgelser af det samtidige danske officerskorps. En sammenligning dermed ville ellers have været oplagt.

Sådanne skønhedspletter, som afslører visse huller i forf.s historievidskabelige professionalisme, skal imidlertid ikke skjule værkets fortjenester. Det er trods alt lykkedes at tegne konturerne af noget så luftigt som et sæt idealforestillinger og forandringer i disse. Dermed er undersøgelsen udtryk for et mod, som er en gammel officer værdigt.

Knud J. V. Jespersen